

PLANTELE DECORATIVE ȘI ROLUL LOR ÎN AMENAJAREA STAȚIUNILOR BALENEO-CLIMATERICE

M. LEOCOV*

Key words: the ornamental plants of the balneary localities.

Abstract: This work point out both the sanitary and therapeutic role of the decorative plants in the balneary localities.

În lupta pentru sănătate și pentru prelungirea vieții umane, alături de probleme legate de nutriție, de regimul de muncă și de igiena procesului muncii, de mediul de viață, un loc important îl constituie igiena odihnei, adică organizarea procesului de refacere a forțelor fizice și psihice, în mijlocul naturii, în mod special al plantelor și a spațiilor verzi pe care le alcătuiesc.

Rolul și funcțiile social-economice ale plantelor decorative și ale spațiilor verzi s-au transformat considerabil în secolul nostru, ele având în centrul atenției - omul - cu noi cerințe evolutive de ordin ecologic, fizic, psihic, estetic, științific, educativ etc.

Problematica stabilirii funcțiilor social-economice ale unui sistem de spații verzi este deosebit de complexă, fapt ce presupune cunoașterea categoriilor de spații verzi, a destinației acestora, a condițiilor pedo-climatică din zonă, a ecologiei și fiziologiei plantelor, a funcțiilor pe care plantele care intră în alcătuirea lor trebuie să le îndeplinească.

În ce privește plantele decorative care se recomandă să intre în alcătuirea spațiilor verzi ale stațiunilor balneo-climaterice, acestea trebuie să influențeze, în acest teritoriu organizat, cu o destinație specială, relația om - natură, cu scopul refacerii într-un interval cât mai scurt de timp a forțelor fizice și psihice și să contribuie chiar și curativ la vindecarea unor maladii.

Legat de rolul pe care îl au sau l-ar putea avea, plantele în amenajarea acestor spații verzi, numeroși autori susțin că este destul de greu să se traseze o linie precisă de demarcație între factorii igienici și cei terapeutici. Mulți factori, cum ar fi de exemplu emanațiile eterice și rășinoase ale unor plante, pot fi considerați, nu numai ca având efecte cu caracter profilactic, ci și ca mijloace terapeutice care stimulează respirația adâncă, ridicând intensitatea metabolismului în organism. Influența favorabilă exercită asupra sistemului nervos central a substanțelor balsamice și a celor aromatice, eliminate

de plante în aer, precum și freacățul ușor al frunzelor, la care se adaugă lumina dulce, coloritul variat al plantelor, aerul curat și mai umed, erau cunoscute din antichitate. Astfel Hipocraț (460-375 î.e.n.), considerat „patriarh al gândirii medicale“, cu privire la rolul pe care îl are natura în problemele de terapie, s-ar fi exprimat: „Cel mai bun medic este natura, căci ea vindecă jumătate din boli“.

Pornind de la cunoașterea rolului pe care plantele îl au sau îl pot avea, pentru îndeplinirea unor funcții sanitare, igienice, terapeutice, recreative, estetice etc., oamenii le-au valorificat, fie prin amplasarea unor stațiuni balneo-climaterice în cadre naturale adecvate (păduri, păduri-parcuri etc.), fie amenajând în mod adecvat spațiile verzi în vecinătatea acestor edificii și a incintelor de locuit, astfel încât ele să contribuie la sporirea efectelor urmărite prin balneoterapie, fizioterapie și climatoterapie, prin persajoterapie și aromoterapie.

Aromoterapia, deși termenul a fost introdus mai recent în literatura științifică de specialitate, ea este la fel de veche ca și fitoterapia; o bună parte din plantele medicinale își bazează acțiunea lor terapeutică pe substanțe chimice cunoscute sub denumirea de uleiuri eterice, uleiuri volatile sau uleiuri aromatice. Aceste plante au fost utilizate din cele mai îndepărtate timpuri și până în prezent, fie în scopuri condimentare, fie pentru extragerea parfumului sau pentru proprietățile lor terapeutice.

Din cercetările noastre efectuate în ultimii ani la tema: „Zonarea speciilor dendro-ornamentale în Moldova“, vizitând și unele stațiuni balneo-climaterice și sanatorii, am constatat că, adesea în sortimentul de plante decorative se găsesc plante a căror flori sunt rău sau greoi mirositoare, altele sunt iritante, în timp ce plantele a căror flori sau frunze emană substanțe volatile plăcut mirositoare, care să îmbălsămeze aerul din stațiuni și din încăperi cu miresme plăcute care să stimuleze respirația și să constituie adevărate inhalatii curative sunt mai puțin răspândite.

În prezenta lucrare ne-am propus să prezentăm principalele plante decorative, a căror flori sunt plăcut mirositoare și care prin substanțele pe care le emană, se impune să fie mai larg utilizate în sistemul de amenajare a spațiilor verzi sau pentru decorarea interioarelor cu flori tăiate sau ca plante cultivate la ghivece. Plantele exotice lemnoase pe care le recomandăm sunt adaptate sau aclimatizate la condițiile pedoclimatice ale țării noastre. Prezentarea plantelor o facem în ordinea alfabetică a genurilor.

Alyssum L. – Ciucușoara

Gen originar din regiuni mediteranene cu cca 100 de specii, erbecace până la semilemnoase, vivace sau anuale, decorative prin flori galbene sau albe după înflorire, cu glande nectarifere, așezate în raceme terminale. Se utilizează la amenajarea bordurilor, mozaicurilor, stâncăriilor, a jardinierei sau cultivată în ghivece ca plantă de apartament. La noi se cultivă speciile: *A. argenteum* Vitm., *A. montanum* L. și *A. saxatile* L., toate având florile plăcut mirositoare.

***Asclepias* L. — Ceară**

Gen originar din America de Nord, Africa de Sud, care cuprinde cca 150 specii de plante erbacee perene. La noi se cultivă *A. syriaca* L., care a devenit subspontană, specie care înflorește vara, florile sunt puternic și plăcut mirositoare, au culoare roșie-verzuie sau alb-verzuie, grupate în umbelile compuse. Se folosește la decorarea parcurilor și grădinilor. În alte țări (S.U.A.) se cultivă pe scară largă ca plantă industrială.

***Buddleja davidii* Franch. — Budleia**

Gen originar din America, Asia și Africa de Sud, care cuprinde peste 80 de specii de arbuști decorativi prin flori și frunze. Florile au culori variate (mov-albăstrui sau violet închis, roșii închis, purpurii, albe sau albastre-mov) dispuse în panicule erecte sau nutante, lungi de până la 60 cm, plăcut mirositoare. Înflorește în iulie-septembrie. Se plantează în parcuri și grădini, izolat sau în grupuri. În iernile geroase partea aeriană a plantei poate să sufere; în aceste cazuri, primăvara, înainte de începerea vegetației, se înlătură părțile degerate, plantele refăcându-se ușor.

***Cheiranthus cheiri* L. — Micșunele ruginite**

Gen originar din Africa, Asia, America de Nord și Europa, care cuprinde peste 10 specii erbacee sau sufrutescente, decorative prin flori și frunze, cultivate pentru înfrumusețarea parcurilor și grădinilor, la ghivece în apartamente sau pentru flori tăiate. Florile variază colorate, dispuse în raceme, au miros suav.

***Convallaria majalis* L. — Lăcrămioară, Mărgăritar**

Planta crește spontan în pădurile de foiașe din Europa și a fost introdusă în cultură ca plantă decorativă prin flori și frunze. Este o plantă vivace, erbacee, de umbră, cu rizomi trasați, frunze opuse, flori albe, frumoase, în formă de clopoței, cu un parfum delicat. În cultură există soiuri cu flori de culoare roz involte, cu frunze panașate etc. Se folosește pentru decorarea parcurilor, grădinilor și ca flori tăiate. Înflorește de timpuriu în luna mai.

***Dianthus* L. — Garoafă**

Gen originar din Europa, nordul Africii, Asia orientală cu cca 250 de specii de plante erbacee, cu creștere sub formă de tufă, decorative prin flori și frunze. Se cultivă în câmp și sere pentru flori tăiate, decorarea parcurilor și a grădinilor etc. Dintre speciile care au florile mai mirositoare cităm: *D. caryophyllus* L., *D. neglectus* Loisel., *D. superbus* L., ș.a.m.d.

***Elaeagnus angustifolia* L. – Sălcioară, Răchitică**

Genul cuprinde cca 40 de specii răspândite în Europa de Sud, Asia, America de Nord, dintre care la noi se cultivă 6. Specii de interes ornamental, forestier, melifer și pentru ameliorarea solurilor erodate, a celor supuse alunecărilor etc. Florile sunt mirositoare. În țara noastră se cultivă pe scară largă *E. angustifolia*, apreciată ca plantă decorativă atât pentru parfumul florilor, coloritul frunzelor, cât și pentru rezistența la secetă și gaze. Se utilizează la amenajarea de garduri vii, plantă izolată sau în grup.

***Gleditsia* L. – Glădiță**

Genul cuprinde cca 12 specii, originare din America, Africa, Asia, Europa, dintre care la noi se cultivă 5. Sunt arbori ornamentali apreciați pentru frunzișul delicat, spini decorativi și fructe de mărime și formă mai neobișnuite. Florile au culoare verzuie, sunt melifere, odorante, grupate în raceme de cca 6 cm lungime. Se utilizează la decorarea parcurilor și grădinilor, pentru garduri vii impenetrabile, ca arbore izolat, în grupuri, în masive și pentru a mărgini drumurile și aleile.

***Hemerocallis* L. – Crin galben**

Gen originar din Asia și Europa centrală, cu cca 15 specii, erbacee, vivace, cu tulpini scurte și rădăcini cărnoase. Frunzele sunt liniare, dispuse sub formă de tufe, de un verde lucios, curbate în exterior. Florile au culoarea galbenă sau portocalie, dispuse în ciorchine umbeliform, la vârful tulpinei. Florile sunt mirositoare (un miros pătrunzător, plăcut). La noi se cultivă speciile: *H. flava* L., *H. fulva* L. și *H. thunbergii* Bok. Plantele sunt foarte apreciate pentru ornarea peluzelor, a platbandelor sau a aleilor, în jurul masivelor de arbori, pe malul apelor, mai rar ca flori tăiate, deoarece florile durează puțin.

***Hosta* Trott. – Crin de toamnă**

Speciile din acest gen (cca 38) sunt originare din China și Japonia. Ele sunt cunoscute și cultivate la noi ca plante vivace în parcuri, grădini publice și grădini de pe lângă casă. La Grădina Botanică din Iași, noi am introdus-o în cultură și în ghivece, pentru decorarea apartamentelor în timpul iernii.

Plantele sunt decorative prin frunze și flori. Florile sunt mari, albe, albastre, verzi-albastre, grupate în raceme. Cultivarurile aparținând speciei *H. plantaginosa* au florile foarte mirositoare. Sunt plante de semiumbra care se recomandă să se planteze în grupuri mari sub arbori, la amenajarea unor borduri, ca floare tăiată sau chiar plantată la ghivece.

***Hyacinthus* L. – Zambilă**

Gen originar din Orient și regiunea mediteraneeană, cu cca 30 de specii erbacee, bulboase, perene, decorative prin flori. Simple sau involte, florile au culorile cele mai

diferite, așezate în număr mare într-un racem terminal, cu parfum puternic, distins. Zambilele se cultivă pentru decorarea parcurilor și grădinilor și pentru flori tăiate.

Lathyrus L. – Sângele voinucului

Gen cu peste 100 de specii erbacee, anuale sau perene, unele cu tulpini urcătoare, altele cu tulpini pitice, erecte. Sunt decorative prin flori cu miros plăcut și culori variate. Se folosesc la decorarea parcurilor și grădinilor, a unor garduri și ziduri inestetice și nu prea înalte, a grilajelor, stâlpilor, balcoanelor, de asemenea ca floare tăiată, în buchete și la decorarea interioarelor unde se păstrează bine în vase cu apă.

Lavandula L. – Levănțică

Gen originar din India, Insulele Canare, regiunea mediteraneeană, cuprinde cca 20 de specii (arbuști, subarbuști, plante erbacee) dintre care cea mai des întâlnită în țara noastră este *L. angustifolia* Mill. Ca plantă decorativă se poate planta solitar sau ca plantă de grup, pe peluze. Fiind o plantă odornată, se recomandă a se ține cât mai aproape de așezare, iar în stațiuni cât mai aproape de pavilioanele de locuit.

Lilium L. – Crin

Gen originar din regiunile temperate ale emisferei nordice (Asia, America de Nord și Europa), cu cca 110 specii, erbacee, vivace, cu bulbi. În țară, crinul (în special *L. candidum*) a rămas una din podoabele principale ale grădinilor de pe lângă case. Se cultivă pentru florile sale de formă elegantă, așezate în inflorescențe în vârful tulpinii. Florile posedă o gamă variată de culori și emană un parfum foarte puternic. Se folosește în parcuri și grădini și ca flori tăiate, durând în apă 8-10 zile.

Lonicera L. – Caprifoi

Gen originar din emisfera nordică a globului, cuprinde cca 180 de specii de arbuști cu tulpina erectă sau volubilă. Se cultivă ca plante decorative în parcuri și grădini. Speciile cu tulpina urcătoare se utilizează la înfrumusețarea pe verticală a zidurilor, balcoanelor, gardurilor etc. Plantele sunt foarte apreciate pentru frumusețea florilor și fructelor. Florile sunt melifere. La unele specii ca: *L. caprifolium* L., *L. japonica* Thunb. etc., ele sunt plăcut și puternic mirositoare. La noi în țară cresc spontan sau sunt cultivate aproximativ 50 de specii.

Mahonia Nutt. – Mahonia

Gen originar din sud-estul Asiei și Americii de Nord, cu cca 50 de specii, dintre care la noi în cultură sunt 3. Sunt arbuști cu frunze persistente, cu flori galbene grupate în raceme, la unele specii (*M. japonica*) foarte parfumate. Plantele sunt decorative prin

trunze, flori și fructe. Sunt indicate pentru masive, borduri, iar ramurile cu frunze pentru coroane, jerbe, aranjamente florale etc.

***Nicotiana glauca* Link et Otto – Regina nopții**

Gen originar din regiunile tropicale și subtropicale ale Americii și Australiei, cu peste 60 de specii de plante erbacee sau lemnoase. Ca plantă decorativă, la noi se cultivă mai mult soiuri cu flori parfumate. Se plantează în parcuri și grădini, în rabate, în grupuri mari, în jurul masivelor de arbori, de-a lungul gardurilor etc.

***Paulownia Sieb. et Zucc.* – Paulovnia**

Gen originar din China și Japonia, cu cca 15 specii, dintre care la noi se cultivă *P. tomentosa* (Thumb.) Steud. Este un arbore decorativ prin flori și frunze. Florile sunt mari, odorante, de culoare violetă, grupate în inflorescențe terminale, de 20-50 cm lungime. Frunzele sunt caduce, lungi de 15-25 cm. Inflorescențele se pot utiliza la decorarea interioarelor, rezistă în apă 10-15 zile, degajând un miros foarte plăcut.

***Philadelphus L.* – Iasomie, Lămâiță**

Genul cuprinde cca 40 de specii originare din sudul Europei până în Caucaz, Asia și America, dintre care cca 30 sunt introduse și la noi în cultură. Sunt arbuști cultivați în parcuri și grădini, apreciați fiind pentru abundența, frumusețea și mireasma florilor; unele specii au flori foarte parfumate. Se plantează izolat sau în grupuri și chiar se realizează garduri vii.

***Prunus L.* – Prun decorativ**

Gen originar din Asia Orientală, cu cca 200 specii, dintre care la noi în cultură 36. Unele specii sunt cultivate ca arbori și arbuști fructiferi ornamentali, altele ca plante decorative pentru flori, flori și frunze sau prin flori, frunze și fructe. La unele specii sau forme decorative, florile sunt mirositoare, simple sau duble, solitare sau grupate. Se utilizează la decorarea parcurilor și grădinilor, plantate izolat, în grupuri sau în amestec cu alte specii.

***Robinia L.* – Salcâm**

Gen originar din America de Nord și Mexic, cu cca 18 specii dintre care 5 cultivate și la noi. Arbori și arbuști de interes ornamental, foarte apreciați pentru abundența florilor albe sau roz, plăcut mirositoare, melifere, grupate în raceme multiflore pendente. Se utilizează în parcuri și grădini și ca arbore de aliniament.

Santolina L. – Santolina

Gen originar din sudul Europei, cu cca 70 de specii de plante aromatice și decorative prin frunze și flori. Sunt plante vivace cu frunze argintii-aurii sau varzi, cu miros plăcut. La noi se cultivă 2 specii: *S. chamaecyparissus* L. și *S. virens* Mill. care ierneză neprotejate. Se folosește pentru borduri, platbande, covoare, mozaicuri etc. Suportă tunsul.

Tilia L. – Tei

Genul cuprinde cca 30 de specii originare din regiunile temperate ale emisferei nordice. Speciile prezintă interes forestier, ornamental, medicinal și melifer. Florile, plăcut mirositoare, au o veche reputație medicinală. Ca arbori ornamentalii teii sunt folosiți în parcuri, scuaruri, la decorarea străzilor și bulevardelor etc.

Tropaeolum L. – Condurași

Gen originar din America, cu cca 50 de specii erbacee, anuale sau vivace, majoritatea urcătoare sau târătoare. Soiurile cultivate la noi aparțin speciilor: *T. majus* L., *T. minus* L., *T. peregrinum* L.

La noi condurașii sunt frecvent întâlniți în grădinile familiale de la sate și orașe. Soiurile pitice se pot folosi pentru borduri, ronduri, covoare, plantate în ghivece, iar cele cu tulpina urcătoare la decorarea pereților, teraselor, balcoanelor, pergolelor etc. Se pot folosi și ca flori tăiate.

Viola L. – Pansele, Toporași

Originea acestui gen este foarte diferită. Multe specii cresc spontan și la noi. Unele sunt cultivate ca plante decorative, folosindu-se în ronduri, rabate și plante pentru covoare sau ca borduri. Se pot folosi și la ornarea balcoanelor sau ca flori tăiate și la ghivece. La unele specii ca: *V. alba* Besser, *V. odorata* L. ș.a. florile sunt parfumate.

Yucca L. – Iuca

Gen originar din America, cu cca 30 de specii vivace, cu frunze persistente, lineare, lungi, ascuțite, strânse într-o rozetă pe rizomu sau pe vârful tulpinii. Florile sunt campanulate, dispuse în inflorescențe de tip panicul, de mari dimensiuni, sunt parfumate. La noi se cultivă prin parcuri și grădini *Y. filamentosa* L., specie care rezistă bine la iernile noastre și care înflorește în iulie-august. Se întrebuințează pentru plantarea în centrul rondurilor ca plantă solitară sau în grupuri pe peluze expuse la soare și pentru flori tăiate în vase.

Bibliografie

1. Bejan V., 1988 - Peisajul - componentă estetică - vitalizantă a fondului balnear din localitățile balneo-climaterice, Al VI-lea Simpozion „Contribuția factorilor naturali la crearea mediului sanogen”
2. Bojor O. și colab., 1984 - *Plantele medicinale de la A la Z*, București
3. Carmazin Cacovschi V., 1978 - *Peisajul estetic vitalizant*, Ed. Științ. și enciclop., București
4. Dumitriu-Tătăranu I., 1960 - *Arbori și arbuști forestieri ornamentali cultivați în R.S.R.*, Ed. Agrosilvică, București
5. Geiculescu V., 1986 - *Bioterapie*, Ed. Științ. și enciclop. București
6. Preda M., 1979 - *Floricultura*, Ed. a II-a, Ed. Cereș, București
7. Preda M., 1989 - *Dicționar dendrofloricol*, Ed. Științifică și enciclopedică, București
8. Ravenja I., 1968 - *Planșele floricole perene de parcuri și grădini*, Ed. Agrosilvică, București
9. Sonea V. și colab., 1979 - *Arboricultură ornamentală și arhitectură peisageră*, Ed. Didactică și Pedagogică, București
10. Stoicescu C. și colab., 1976 - *Factorii naturali de cură din principalele stațiuni balneare din România*, Ed. Sport-Turism, București